

Ügyiratszám: MN/12772-11/2014.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának

758/2014. (VII. 30.) számú

HATÁROZATA

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: Médiatanács) a **személyes adat** által képviselt Hír Televízió Zrt.-vel (**Személyes adat**), a továbbiakban: Médiaszolgáltató) szemben hivatalból lefolytatott eljárásában megállapította, hogy a Médiaszolgáltató a Hír TV csatornán 2014. március 14-én 21 óra 30 perctől sugárzott Célpont című műsorszám 21:45:55-től adásba került összeállításával megsértette a kirekesztésre alkalmas médiatartalom közzétételét tilalmazó rendelkezést, ezért a Médiaszolgáltatót

100 000 Ft, azaz egyszázezer forint bírsággal sújtja.

A Médiatanács megállapította továbbá, hogy a Médiaszolgáltató a fenti műsorrész közzétételével nem sértette meg az emberi méltóság tiszteletben tartását és a gyűlöletkeltés tilalmát előíró rendelkezéseket.

A Médiaszolgáltató a bírságot e határozat közlését követő hét napon belül köteles megfizetni a Médiatanács Magyar Államkincstár által vezetett 10032000-00295141-00000024 számú számlájára. A bírságfizetési kötelezettség késedelmes teljesítése esetén a Médiaszolgáltató késedelmi pótlékot köteles fizetni, melynek mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. Az önkéntes teljesítés elmaradása esetén a Médiatanács a Médiaszolgáltatóval szembeni bírság igényét közigazgatási úton érvényesíti.

E határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozat felülvizsgálata az annak közlésétől számított 30 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett, de a Médiatanácsához (1088 Budapest, Reviczky utca 5.) három példányban benyújtott keresetlevéllel kérhető. A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs, a keresettel támadott hatósági határozat végrehajtásának felfüggesztése és a tárgyalás tartása a bíróságtól kérhető. A keresetet a bíróság 30 napon belül bírálja el.

INDOKOLÁS

A Médiatanács bejelentés alapján vizsgálta a Médiaszolgáltató Hír TV csatornáján 2014. március 14-én sugárzott Célpont című műsorszámot, melynek 21:45:55 és 21:57:05 között adásba került szegmensével kapcsolatban felmerült a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: **Smtv.**) 14. § (1) bekezdésének és 17. § (1) és (2) bekezdéseinek megsértése.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) 29. § (1) bekezdése alapján a Médiatanács a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: **Mttv.**) 182. § c) pontjában foglalt hatáskörében 2014. június 12-én hivatalból hatósági eljárást indított a Médiaszolgáltatóval szemben: a Ket. 29. § (3) bekezdése szerint az 523/2014. (VI. 12.) számú, MN/12772-7/2014. ügyiratszámú végzésében tájékoztatta a

Médiaszolgáltatót a hatósági ellenőrzés megállapításairól és a Ket. 51. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozattételi jogosultságáról, valamint a Ket. 68. § (1) bekezdés alapján az iratbetekintés lehetőségéről.

A Médiaszolgáltató a tértivevény tanúsága szerint az eljárás megindításáról értesítő végzést 2014. június 20-án vette át. Megfelelően igazolt jogi képviselője – dr. Lipták Eszter, ügyvéd – útján 2014. július 8-án érkezett nyilatkozatában vitatta a hatósági ellenőrzés megállapításait.

Előadta, hogy a kifogásolt összeállítás arra a kérdésre keresett választ, *„hogyan, milyen módszerekkel javítható a közbiztonság és a munkahelyteremtés az érintett területeken”*. Ennek megválaszolása érdekében számos riportalanyt szólaltatott meg, többek között Borsod-Abaúj-Zemplén megye rendőrfőkapitányát, roma származású férfiakat, a megyei cigányvajdát és Ormosbánya polgármesterét.

A Médiaszolgáltató kiemelte, hogy a film valamennyi cigány származású megszólalója elítélően nyilatkozott az erőszakos bűncselekmények elkövetőiről. Hangsúlyozta, hogy *„pozitív, kiemelkedő és követendő példaként”* mutatott be egy ózdi roma férfit, aki elmondta, hogy akár napi ezer-kétezer forintért is elmegy napszámba dolgozni. A filmben maga a megyei cigányvajda mondta ki, hogy *„tanulniuk és dolgozniuk kell a roma származású embereknek, továbbá be kell tartaniuk a normákat és el kell végezni a kötelességeiket is, nem csak arra kell figyelmet fordítani, hogy jogaik vannak”*. Ormosbánya polgármestere szerint szaporodtak a bűncselekmények a településen, ám a bűnelkövetést sem ő, sem a műsorkészítő nem hozta összefüggésbe a cigány közösség tagjaival.

A Médiaszolgáltató szerint a műsorszámban tisztázódott, hogy a megszólaltatott áldozatok sérelmére elkövetett bűncselekmények nem az egész roma közösséghez, hanem a narrátor által említett, közelmúltban elfogott négytagú betörőbandához köthetők. A fentiekén túl a műsorszám szerkesztési módja, a téma többoldalú bemutatása – pl. több személy megszólaltatása – is egyértelművé tette, hogy az összeállítás nem az egész kisebbséggel, nem az érintett települések teljes roma lakosságával hozta összefüggésbe a bűnelkövetéseket. A műsorszám nem általánosított, nem bélyegzett meg egy teljes társadalmi csoportot, nem kérdőjelezte meg a cigányok emberi mivoltát, és faji alapú, kollektív jellemvonással sem ruházta fel az etnikai kisebbséget, csupán annak egyes elemeiről nyilatkozott.

Álláspontja szerint a „Tudós” becenévre hallgató roma férfi és a borsodi cigányvajda által elmondottak megfelelően árnyalták a bemutatást, és nem az előítéletek növeléséhez, hanem inkább a cigánysághoz köthető sztereotípiák csökkentéséhez és a témával kapcsolatos objektív kép kialakításához járultak hozzá.

A Médiaszolgáltató kifejtette, hogy az emberi méltóság sérelméről akkor lehet szó, *„ha a műsorszám egy teljes társadalmi csoport másodrendűségére, egyenlő emberi méltóságától való megfosztására, annak hiányára vonatkozó tartalommal bírt volna”*, azonban a nézőket a vitás, feszült közéleti kérdésekkel kapcsolatos véleményektől nem lehet elzárni.

A Médiaszolgáltató utalt arra is, hogy kirekesztő tartalmat azon üzenet hordoz, amely egy adott közösség elszigeteltségét, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni.

Hangsúlyozta továbbá, hogy egy adott médiatartalom jogszerűségének megítélésekor különös súlya van annak, ha a tartalom fontos, vitatott közéleti kérdéssel kapcsolatos. Az ilyen témában született megnyilvánulás ugyanis az alkotmányos, bírósági és hatósági gyakorlat alapján is kevésbé korlátozható, mint más tartalmak.

Álláspontja szerint az összeállítás vitás közéleti kérdést dolgozott fel úgy, hogy magát a társadalmi problémát, annak okait igyekezett körüljárni, lehetséges megoldásokat keresve. A

provokatív műsor egyéni érzékenységet sérthetett, ám a sajtószabadság éppen az efféle véleménynyilvánítás, illetve vita számára biztosít védelmet.

A Médiaszolgáltató álláspontja szerint az összeállítás tárgyává tett kérdéskörrel a jogszabályoknak megfelelően, tisztességesen és sokoldalúan foglalkozott, ezért a kifogásolt médiatartalom nem volt alkalmas gyűlöletkeltésre és kirekesztésre, valamint az emberi méltóságot sem sértette. A Médiaszolgáltató mindezek alapján az eljárás megszüntetését kérte.

A Médiatanács a rendelkezésre álló adatok, különösen a vizsgálati jelentés, a műsorrész megtekintése és a Médiaszolgáltató nyilatkozata alapján az alábbi tényállást állapította meg, és azt az alábbiak szerint értékelte.

I. A kifogásolt médiatartalom összefoglalása

A vizsgált összeállítás az északkeleti országrész három településén – Borsodbóta, Ormosbánya, Ózd – előforduló betöréses lopásokkal, rablásokkal foglalkozott; arra a kérdésre keresett választ, hogy „rend van-e” a megyében.

A műsorrészben az alábbiak hangzottak el:

Felvezető: *„Betörés, rablás, uzsora, gyilkosság. Napi rutin Észak-Magyarországon. Az idősök lassan már nappal sem merészkednek az utcára. A cigányvajda radikális lett. Célpontban a rablók listája és a borsodi sötét.”*

Narrátor: *„Mai riportunk a mindennapi rettegésről szól. Amit a rendőrség nem lát, vagy csak nem akar látni. Az északkeleti országrészben élők félelemben élnek. Nem találtunk olyan idős embert, aki azt mondta volna, nem fél. Polgármester asszony szerint rend van itt?”*

Sike Ferencné (Ormosbánya polgármestere): *„Nem, sajnos el kell mondanom, nem.”*

Narrátor: *„Rend van-e a megyében jelenleg?”*

Vereckei Csaba (Borsod-Abaúj-Zemplén megye rendőrfőkapitánya): *„Meggyőződésem szerint igen.”*

Narrátor: *„A megyei rendőrfőkapitány, Vereckei Csaba, nem is mondhat mást. Utánajártunk, kinek van igaza.”*

Vereckei Csaba: *„Az itteni adatok nagyon biztatóak és nagyon pozitívak. Az össz-bűncselekményszám, tehát az ismertté vált bűncselekményszám a tavalyi év hasonló időszakához képest mintegy negyedével csökkent.”*

Narrátor: *„Az északkeleti országrészben élők azonban nem hisznek a rendőrségi statisztikáknak. Borsodbótára tartunk. A közelmúltban itt fogtak el egy betörőbandát, amelyik idősökre specializálódott. Betörték, raboltak, gyilkoltak, ahogy épp jött. Bóta előtt jó pár kilométerrel egy tanya a semmi közepén. Egyedül él itt egy 91 éves néni.”*

Riportalany (91 éves néni): *„Nekem hét betörésem volt má', egy sincs fölfedve.”*

Narrátor: *„Mikor volt a legutóbbi?”*

Riportalany: *„Vagy három héttel ezelőtt.”*

Narrátor: *„S mit vittek el?”*

Riportalany: *„Most nem vittek el semmit, de egy évvel ezelőtt, tavaly, január 3-án, akkor elvittek vagy másfél millió értékemet.”*

Narrátor: *„És nem tetszik félni esténként?”*

Riportalany: *„Hát mit csináljak, hova menjek? Eladni nem tudom. Ha el tudnám adni a tanyát, én már bemennék egy idősök otthonába.”*

Narrátor: *„Ez már Borsodbóta. Mariska néni volt a négytagú betörőbanda utolsó áldozata. Szerencséjére ő túlélte.”*

Riportalany (Restás Józsefné, Mariska néni): *„Február 7-én törtek be, vagy akkor akartak betörni. De mondom, szerencse, mert másképp már akkor nekem is végem volna. Biztos nemigen beszélgetni jöttek hozzám.”*

Narrátor: *„Mit tetszik gondolni, mit csináltak volna.”*

Riportalany: „Hát mit? Agyonüttek vóna. Mit gondol még? Nem azt csinálják? Vagy pénzt, ha nincs, meg ha megszerzik is, agyonütik. Mese nincs.”

Narrátor: „Az elfogott bűnözőknél találtak egy olyan listát, amelyben idős, kiszolgáltatott, egyedül élő emberek neve, címe szerepelt. A betörők ez alapján dolgoztak. Ezekért a listákért a bűnözők állítólag nagyobb összegeket is hajlandóak fizetni. A rendőrség azonban tagadja a lista létezését.”

Vereckei Csaba: „Számomra ez a lista egyelőre nem több mint egy városi legenda. Egyébként a nyomozás gőzerővel folyik és természetesen minden lehetséges résztvevőre és minden szálra nagy erőket és figyelmet összpontosítunk.”

Narrátor: „Irány Ózd. A banda itt is dolgozott. A Szenna nevű városrészben egy 82 éves idős asszony volt az áldozat. Aznap jött haza hosszú idő után a kórházból, mikor betörték. A bűnözők valószínűleg azt hitték, üres a lakás. Nem számítottak arra, hogy otthon találják a nénit. Agyonszurkálták.”

Riportalany (egy férfi Szenna városrészben): „Mer’ megfogták, ezeket a gazembereket. Azé’ jött helyre a lelkivilágom. Mer’ itt nőtem fel, egy áldott jó asszony volt. Ismertem gyerekkorom óta. Egy áldott jó asszony volt, ő is, meg a férje is. Tisztességes volt. De helyrejött a lelkem, hogy megfogták. A műanyag lakat rohadjon rájuk.”

Narrátor: „Ott jártunkkor tűz ütött ki az egyik ózdi cigánysoron. A lakók vödörrel próbálták oltani a tüzet, mi pedig kihívtuk a tűzoltókat. A hírhedt Hétes telepre kora délután értünk. Már mulattak a helyiek.”

Riportalany (egy férfi a Hétes telepről): „Hát, azért van bűnözés Ózdon, mert nagyon nagy a szegénység. Elvették tőlünk a munkát, a romáktól, főleg.”

Narrátor: „Mert itt dolgoznának az emberek?”

Riportalany: „Persze, dolgoznának, így van.”

Riportalany (másik férfi a Hétes telepről): „Persze hogy dolgoznánk.”

Narrátor: „Miért van bűnözés?”

Riportalany: „Hát a megélhetőség miatt.”

Narrátor: „Akkor mi a megoldás?”

Riportalany: „Hát mi a megoldás. Alkalmi munkák. Egy hónapra hozunk negyven-ötven ezret, ez a megoldás.”

Narrátor: „Sokan meg elmennek lopni, rabolni.”

Riportalany: „Erről van szó.”

Narrátor: „Ismer olyanokat?”

Riportalany: „Hát ismerek. Vót benn ott dolgom nekem is. Mikor már nincs mit tenni, sógor, mit csinálasz?”

Narrátor: „És arról mit gondolsz, aki bemegy és agyonveri a 80 éves öregasszonyt?”

Riportalany: „Azt má’ én se, én se díjazom az olyat, inkább dolgozzon meg azé’ a pénzé’, nem úgy, hogy rendesen, hanem csináljon olyat, hogy elmegy inkább máshova, tudod, hogy mondom vas vagy fa, vagy ilyen maszek pénz.”

Narrátor: „Ezt a férfit a Hétesen Tudósnak csúfolják. Azt mondja, azért haragszanak rá, mert ő nem csak négy osztályt végzett, és dolgozik is.”

„Tudós”: „Én most örülök, mert munkából jöttem, hazamegyek, megfürdök, megborotválkozok, harapok valamit, lefekszek, nézem a sportot. Ennyi. De ilyen emberekkel, akik a flakonos bornak élnek, hát nem is állok le velük, nyomba’ jöttem lefelé. Még azt mondják, hogy tudós. Nem. Nem vagyok se tudós, se semminek nem nevezhet, egy egyszerű átlagember vagyok, szeretem Magyarországot, én nem szeretnék külföldre menni, itt akarok dolgozni, itt akarok élni, itt születtem, Magyarországon. Nekem szép Magyarország, jó Magyarország. Rám ezért haragszanak, mert én eljárak a faluba dolgozni, engem elvisznek, de hát napszámba, ezer, kétezer forintért is dolgozok.”

Narrátor: „Őt is többször meglópták már, veteményesében sokszor más aratott. (a férfihez fordulva) - És a többiek miért gondolják úgy, hogy egyszerűbb elmenni lopni, meg rabolni?”

„Tudós”: „Mert ők gyors pénzt akarnak szerezni. Nem érzik annak a súlyát, hogy az az ember, aki földmunkás, vagy dolgozik, hogy milyen nehéz annak kiszerezni, és vár egy hónapot, megkapom, és beosztja, nem tudja felfogni annak az érzetét, hogy én ezt kerestem, ezért én dolgoztam. És egyszerűen az van belenevelve, hogy hát jobb, elveszem a másét. Ez csúnya dolog.”

Narrátor: „Sajnos kevesen gondolkodnak így a cigányok közt. Ezt már a megyei vajda mondja.”
Lakatos Attila (cigányvajda): „Hát ne mindenre mondjuk már azt, hogy alanyi jogon jár. Ezt megtanították velünk. Alanyi jogon nekünk jár. Mi jár? A szánk jár. Mindig mindenért meg kell dolgozni. Miért mondom azt, hogy ne lopjon? Mert ne lopjon. Mert én ezt nem hiszem el soha senkinek, hogy csak abból lehet, hogy nekem nincs munkám, akkor lopok. Nem igaz. Annyi munkát biztos, hogy bírna magának szerezni.”
Narrátor: „Lakatos Attila szerint első lépésként a cigányok fejében kellene rendet tenni.”
Lakatos Attila (cigányvajda): „Azt kellene a cigánysággal megértetni, akármelyik ember maguk közül vagy közülünk a börtönbe kerül, én nem azt mondtam, félre ne értsük, hogy vessük meg. Nem. De ne legyen az a példakép. Az legyen a példakép, amikor a cigánytelepről egy gyerek egyetemre jár.”
Narrátor: „Mert most ciki az, hogy ha valaki mondjuk 20 éves, és még nem volt börtönben?”
Lakatos Attila: „Háááát, találkoztam olyannal, aki azt mondta, hogy ő szeretne börtönben lenni, mert akkor őt befogadná egy csapat, és akkor ő már tartozna valakihez. Igen.”
Narrátor: „A vajda gyermekkorban kezdené a rendrakást.”
Lakatos Attila: „Taníttatni kell a gyerekeinket. Semmi nincs olyan erős fegyverünk, mint az oktatás. Negyedik, ötödik, hatodik osztálytól cigány szülőkkel megbeszelném, adják ide városokba, bentlakásos iskolákba a gyerekeket. Hétfőtől péntekig nincs rá gondjuk, reggeli, ebéd, vacsora, minden megvan. Nem érdekel, hogy szegregál vagy nem szegregál, az engem nem, a kiutat keressük. Ne rögtön azzal jöjjenek már itt, hogy szegregáljuk a cigányokat! Nem szegregáljuk, abban benne van szociálisan nem cigány gyerek is. Felügyelettel tanítsák őket, bentlakás. Onnan már tanul.”
Narrátor: „A jogvédők hogy fogadnák ezt, hogy elveszik a cigány családoktól a gyerekeket?”
Lakatos Attila: „Nem elveszik. Megbeszéljük velük, hogy adják oda. Hétfőtől péntekig. Jogvédők. Miért is kell minket külön védeni? Hagy kérdezzek már vissza, szerkesztő úr. Miért kellene nekünk ilyen jogvédők? Van állami rendőrség, ügyészség, bíróság, megvédenek minket, ha bajunk van. Miért kellene nekünk külön, hogy védjenek ők minket? Mert nem értem.”
Narrátor: „Mert hogy ne csorbuljanak a kisebbségi jogok.”
Lakatos Attila: „Miben csorbul? Az, hogy tanulnunk kell, az, hogy ha munkát adnak, el kell, hogy fogadjuk? Az, hogy nekünk is be kell tartani a normatívákat? Azt, hogy ők nem mondták azt, hogy nem csak jogaink, hanem kötelességeink is vannak.”
Narrátor: „A vajda szerint a nagypolitika sem foglalkozik kellően a cigányokkal.”
Lakatos Attila: „Miskolci államtitkárságon, mert ezt higgye el nekem mindenki, azt, amit Pesten művelnek, senkivel nincs semmi bajom, de osztják onnan mindig azt észt, le nekünk, de Hatvannál elkapkodják. Tehát ide már nem jut el.”
Narrátor: „Ez már a festői környezetben, a Szuha völgyében megbújó Ormosbánya. A közel kétezer lelkes kistelepülésen a közelmúltban az önkormányzat és a polgármester támogatásával néma demonstrációt szerveztek a tarthatatlan közbiztonsági helyzet miatt. A település a rendszerváltásig, amíg volt bányászat, virágzott, még saját gimnáziumuk is volt.”
Sike Ferencné: „A 90-es ével elején félevenként max. egy-két bűncselekmény volt. Most az elmúlt évben, nem, a tavalyit még nem kaptuk meg, de a tavalyelőtti az majdnem kilencven volt.”
Narrátor: „Két év alatt közel harminc százalékkal szaporodtak meg a bűncselekmények.”
Sike Ferencné: „Nagyon sok a betörés, rablás. Ha azt mondom, hogy Coop üzletünknek úgyszintén az ajtaját, felvételen rajta volt, sisakosok, gyógyszerterát háromszor. Megszűnt a gyógyszerteránk. Önkormányzatnál raktár, sportpálya, időseknél, nincs olyan idős, akihez ne mentek volna be. Tyúkot, terményt, gépeket, berendezéseket, mondhatnám azt, hogy mindennapos.”
Narrátor: „Önhöz nem törtek még be?”
Riportalany (Varga Ferencné): „De betörtek, de hál' istennek elvitte őket a fene. Vagy elvitte ötöt, nem bántott.”
Narrátor: „Este ki tetszik merni menni az utcára?”
Riportalany (Varga Ferencné): „Nem merek már én este. Hát hogy fejen húzzanak? Ki tudja? Már ezer forintért is leütnek.”
Narrátor: „Az elmúlt két hónapban három tömegverekedés is volt a faluban. Az első balhé a közmunkásoknak tartott tanfolyamon robban ki, a helyi művházban. A polgármester közel

harminc évig tanított. Ő is, akárcsak a vajda, az oktatási rendszer radikális átalakításában látja a megoldást.”

Sike Ferencné: „Nagy probléma van az oktatással, ezt tanárként mondom. Nincs fegyelem, nincs tisztelet. Az, hogy valaki a kuttyát, a disznót, a lovat milyen körülmények között tartja, az fontos, azért megbüntetik, de hogy a gyerek, család milyen körülmények között él, hogy szobakonyhában tizenöten, húszan, WC nélkül, negyven fokos melegben, össze-vissza piszkítva és egyebek...”

Narrátor: „A rendőrség szerint ugyan gyakoribb a községben a bűnelkövetés az átlagosnál, de nem kirívóan magas. Az emberek viszont nem így érzik. Itt sem. A polgármester azt ígérte, ha nem lesz változás a lassan élehetlenné váló településen, októberben egy komolyabb tüntetést szerveznek a tisztességes polgárok védelmében.”

II. Az Alkotmánybíróság határozataira történő hivatkozás

Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása, amelyet 2013. április 1. napján hirdettek ki, a záró rendelkezések közé, az 5. pontba illesztette be azon rendelkezést, mely szerint az Alaptörvény hatályba lépése (2012. január 1.) előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítik. Ugyanakkor e rendelkezés nem érinti az ezen határozatok által kifejtett joghatásokat.

Az Alkotmánybíróság az előző bekezdésben hivatkozott rendelkezéssel összefüggésben rögzítette, hogy *„a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket”* (13/2013. (VI. 17.) AB határozat).

A fentiekre tekintettel a hatósági döntéseknek nem lehet elsődleges alapja a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat. Ezzel együtt is, a Médiatanács döntéseiben, a vizsgált tényállás jogszerűségének mérlegelésekor a korábbi alkotmánybírósági döntések indokolását is figyelembe veheti.

III. Az Smtv. 14. § (1) bekezdése – az emberi méltóság tiszteletben tartása

A) Az emberi méltóság alkotmányos értelmezése

Az Alaptörvény II. cikke szerint *„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”*

Az Alaptörvény véleménynyilvánítás szabadságáról szóló IX. cikk (4)-(5) bekezdései az alábbiak szerint rendelkeznek:

„(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.

(5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. (...)”

Az Smtv. 14. (1) bekezdése a fentiekkel összhangban mondja ki, hogy *„A médiaszolgáltatónak az általa közzétett médiatartalomban tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot.”*

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az emberi méltósághoz való jog a legátfogóbb személyiségi jog, minden más személyiségi jog úgynevezett anyajoga, amiből bármely, akár a törvényekben nevesített, akár nem nevesített személyiségi jog védelme levezethető.

Az Alkotmánybíróság 23/1990. (X. 31.) számú határozata szerint az emberi méltósághoz való jog tartalma a következő: *„Az emberi méltóság, mint a személyiség integritása az emberi léttel együtt az emberi lényegét jelenti. A méltóság ember voltunknak és értékünknek felel meg, és*

feltétlen tiszteletet parancsoló volta, emberi lényünk rangja. Az emberi jogok katalógusában, és a modern alkotmányokban az emberi élet, és méltóság ezért elsősorban nem is mint alapjogok, hanem mint a jogok forrásai, mint jogon kívüli értékek szerepelnek, amelyek sérthetetlenek.”

Az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII. 17.) számú határozatában kimondta, hogy „*az emberi méltóság azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá...”.*

Az Alkotmánybíróság értelmezésében az emberi méltóság védelme a gyűlöletbeszéd korlátozásával is kapcsolatba hozható. A 165/2011. (XII. 20.) számú AB határozat indokolása szerint a „*[kirekesztő, gyűlöletkeltő] álláspont hangoztatója arra törekszik, hogy a megcélzott közösséget és tagjait a társadalom peremére szorítva megkérdőjelezze a közösség tagjainak egyenlő méltóságát. A tendenciózus magatartás eredményeként a közösség és a közösség tagjai <alacsonyabb rendűként> teljesen kiszolgáltatottakká válhatnak”.*

A Médiatanács a fentiek alapján emberi méltóság megsértésére alkalmas közléseknek tekinti azokat a médiatartalmakat, amelyek bármilyen alapon különbséget tesznek egyes személyek, vagy egy adott közösség tagjainak méltósága, értéke között, például úgy, hogy egyes társadalmi csoportokat másokhoz képest – pusztán e közösséghez való tartozására tekintettel – alacsonyabb rendűként kezelnek, vagy a csoport tagjainak személyiségi jogait, emberi mivoltát kérdőjelezi meg [1153/2011. (IX. 1.) és 828/2011. (VI. 22.) számú médiatanácsi határozatok].

B) Az emberi méltóság tiszteletét előíró szabály alkalmazása az ügy konkrét tényállására

Az emberi méltóság megsértése – a joggyakorlatban kirajzolódó más esetek mellett, többek között – akkor állapítható meg, ha a műsorszám egy társadalmi csoport (jelen esetben a roma közösség) másodrendűségét hirdeti, arra utal, hogy a közösség tagjait nem illeti meg a minden emberre nézve egyenlő emberi méltóság, nem gyakorolhatják csorbítatlanul személyiségi jogukat, vagy a csoporthoz tartozó személyek ember mivoltát kérdőjelezi meg, pusztán abból az okból, mert az adott közösséghez tartoznak.

Az összeállítás társadalmi problémákat mutatott be: iskolázatlanság, munkanélküliség, bűnözés. A műsorkészítők az északkeleti országrészre, azon belül is három településre – Borsodbóta, Ormosbánya, Ózd – fókuszálva dolgozták fel a témát. A film a fenti problémákat kétségtelenül összekapcsolta a térség roma lakosságával, azt sugallva, hogy körükben magas a bűnelkövetők aránya, többen bűnözésből élnek. Elhangzott ugyanakkor az összeállításban, hogy a bűnözés oka részben a munkanélküliség, a lehetséges kivezető utakról (pl. oktatás) pedig a Borsod megyei cigányvajda és Ormosbánya polgármestere fejthette ki a véleményét.

A Médiatanács megállapította, hogy az összeállítás nem tartalmazott olyan kijelentéseket, amelyek megkérdőjelezték volna a roma közösség tagjainak emberi mivoltát, egyenlő emberi méltóságát.

Az emberi méltóság sérelméről az ehhez hasonló, nagy érdeklődésre számot tartó, valós társadalmi problémákat feldolgozó műsorokban akkor lehetne szó, ha a műsor egy társadalmi csoport (jelen esetben a roma közösség) másodrendűségére, egyenlő emberi méltóságától való megfosztására, annak hiányára vonatkozó tartalmat hordoz. Az emberi méltóság értéke ugyanis azáltal sérül, ha a nézők olyan véleményeket hallhatnak, amely alapján az nem egyenlő, nem általánosan érvényesülő, nem korlátozhatatlan.

Az eljárás tárgyát képező műsorszám, bár vitás közéleti kérdésekkel foglalkozott, ilyen véleményt nem jelenített meg. A műsorszám valóban kedvezőtlen színben ábrázolta a bemutatott településeken élő roma közösség tagjait, de nem kérdőjelezte meg emberi mivoltukat, egyenlő emberi méltóságukat.

A nézőket ellenben nem lehet elzárni a vitatott, feszültséget gerjesztő közéleti kérdésekkel kapcsolatos véleményektől, álláspontoktól. A vitás társadalmi kérdésekkel foglalkozó tartalmak vizsgálatakor ugyanis – egymással versengő jogok és érdekek esetében – a vélelem a sajtószabadság elsőbbsége mellett szól, a közéleti vita korlátozásához nyomós társadalmi szükséglet kell.

Amiként az Mttv. 5. §-a is rendelkezik, „a Magyarországon élőknek, illetve a magyar nemzet tagjainak tájékozódáshoz és tájékoztatáshoz fűződő joga, illetve ezzel összefüggésben a demokratikus nyilvánosság kialakulása és megerősödése kiemelkedő alkotmányos érdek.” Ezen törvényi alapelv maradéktalan érvényesülése pedig megkívánja, hogy csak bizonyos esetekben, így például a közösségek méltóságának védelme érdekében kerülhessen sor a társadalom széles körének érdeklődését kiváltó, fontos kérdésekről szóló viták korlátozására. Fontos megjegyezni, hogy a sajtószabadság korlátozásának alapja ez esetben sem a feldolgozott téma tárgya, hanem kizárólag annak módja, tartalma, illetve a közönségre gyakorolt lehetséges káros hatása lehet.

A fentieknek megfelelően a vitatott médiatartalom a Médiatanács megállapítása szerint nem lépte át azt a tartalmi tűrésküszöböt, amely az emberi méltóság intézményes védelme érdekében a sajtószabadság korlátozását, azaz a hatósági beavatkozást indokolná.

Minderre tekintettel a Médiatanács megállapítása szerint a Médiaszolgáltató nem sértette meg az Smtv. 14. § (1) bekezdését.

IV. Az Smtv. 17. § (1) bekezdése – a közösségekkel szembeni gyűlöletkeltő tartalmak közreadásának tilalma

A) A közösségekkel szembeni gyűlöletkeltés tényállásának alkotmányos értelmezése

Az Smtv. 17. § (1) bekezdés értelmében: „A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség elleni gyűlölet keltésére.”

Az Alkotmánybíróság a 2011. január 1-jén hatályba lépett médiaszabályozás gyűlöletbeszédet tiltó szabályainak alkotmányosságáról is döntött: 165/2011. (XII. 20.) számú határozatában a rendelkezéseket alkotmányosnak találta, indokolásában pedig tartotta magát ahhoz a korábbi megállapításához, mely szerint a médiajogban tilalmazott gyűlöletkeltés és a büntetőjogi gyűlöletre uszítás azonos mérce szerint ítélandó meg.

Korábban már – a rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (Rttv.) gyűlöletkeltés tilalmát előíró rendelkezéseinek [Rttv. 3. § (2) és (3) bekezdések] alkotmányosságáról döntő – 1006/B/2001. AB határozat is a büntetőjogi környezetben az Alkotmánybíróság által meghatározott mércét rendelte alkalmazni a gyűlöletbeszéd médiajogi szabályai vonatkozásában.

Az 1006/B/2001. számú AB határozat rögzítette: „A gyűlöletkeltés legszélsőségesebb, már ténylegesen bekövetkezett kártékony hatását bizonyító történelmi és jelenkori tapasztalatok mellett figyelembe kell venni azokat a mindennapi veszélyeket is, amelyek a gyűlölet felkeltésére alkalmas nézetek, eszmék korlátok nélküli kinyilvánításával járnak. E megnyilvánulások akadályozzák, hogy az emberek bizonyos közösségei harmonikus kapcsolatban éljenek más csoportokkal. Ez, növelve egy adott, kisebb vagy nagyobb közösségen belüli érzelmi, szociális feszültségeket, szétszakítja a társadalmat, erősíti a szélsőségeket, az előítéletességet és az intoleranciát. Mindez csökkenti a plurális értékrendet, a különbözőséghez való jogot elismerő, toleráns, multikulturális, az emberek egyenlő méltóságának elismerésén alapuló, a diszkriminációt értékként el nem ismerő társadalom kialakulásának esélyét. A véleménynyilvánítás és sajtószabadság körében az emberek meghatározott csoportjai elleni

gyűlöletkeltés alkotmányos védelemben részesítése feloldhatatlan ellentmondásban lenne az Alkotmányban kifejezésre jutó politikai berendezkedéssel és értékrenddel, a demokratikus jogállamiságra, az emberek egyenlőségére, egyenlő méltóságára, valamint a diszkrimináció tilalmára, a lelkiismereti és vallásszabadságra, a nemzeti, etnikai kisebbségek védelmére, elismerésére vonatkozó alkotmányos tételekkel.”

A 30/1992. (V. 26.) sz. határozatában az Alkotmánybíróság a korábbi Curiának a gyűlöletre izgatás elkövetési magatartására vonatkozó gyakorlatát idézte, miszerint: *„A törvény eme kifejezés alatt „izgat” nem valamely kedvezőtlen és sértő véleménynek nyilvánítása, hanem olyan lázongó kifakadások értendők, amelyek alkalmasak arra, hogy az emberek nagyobb tömegében a szenvedélyeket oly magas fokra lobbantsák, amelyből gyűlölet keletkezvén, a társadalmi rend és béke megzavarására vezethet (Büntetőjogi Döntvénytár 7. köt. 272. 1.). Nem izgatás tehát a bírálat, helytelenítés, kifogásolás, sőt még a sértő nyilatkozat sem; izgatásról csak akkor van szó, midőn a kifejezések, megjegyzések stb. nem az értelemhez szólnak, hanem az érzelmi világra akarnak hatni, s szenvedélyek, ellenséges indulatok felkeltésére alkalmasak. Az izgatás fogalmát illetően egyébként teljesen közömbös, hogy az állított tények valók-e vagy sem; a lényeges az, hogy bár való vagy valótlan adatoknak csoportosítása a gyűlölet felkeltésére alkalmas legyen (Büntetőjogi Döntvénytár 1. köt. 124. 1.).”*

A vizsgált médiatartalom tehát „gyűlöletre izgat”, (a Btk. szóhasználatával) „gyűlöletre uszít”, illetve (az Smtv. szóhasználatával) „gyűlöletet kelt” akkor, ha a közlő véleménye alkalmas az adott közösséggel szembeni gyűlölet – nagyfokú ellenséges indulat – felkeltésére. A gyűlöletkeltés az adott közösség(ek) ellen irányuló ellenszenv, utálat szélsőséges, erőteljes kifejezése, amely alkalmas arra, hogy másokban is ilyen érzelmeket keltsen, azaz rendkívül súlyos magatartás.

Az Smtv. 17. § (1) bekezdése szerint már önmagában annak a médiatartalomnak a közzététele is jogsértő, amely gyűlöletkeltésre – a fentiekben idézett fogalmi meghatározások szerint az ellenséges érzelmek felkeltésére – alkalmas. Nem tényállási elem tehát, hogy a gyűlölet érzete a közönségben valóban kialakuljon, és ebből következően még kevésbé az, hogy a megtámadott közösséget tényleges – fizikai – sérelem vagy fenyegetés érje. Az adott médiatartalmat minden esetben annak tartalmi, kontextuális értelmezése alapján kell megítélni. A gyűlöletkeltés megvalósulása nem kizárólag „absztrakt” módon vizsgálendő; azáltal, hogy a törvény tiltja a szélsőségesen erős ellenszenv, azaz a gyűlölet másokban való felkeltését, annak a lehetőségét is kizárja, hogy az ily módon megtámadott közösségek tényleges (fizikai, pszichés stb.) sérelmének veszélye előállhasson.

B) A gyűlöletkeltés mércéjének alkalmazása a konkrét tényállásra

Az Alkotmánybíróság gyakorlatából ismert tétel, hogy a szólás védelme nem tagadható meg azon az alapon, hogy az sérti mások érzékenységét, nézeteit, vagy azt egyesek bántónak, megalázóan érezhetik. Az Alaptörvény a szólást érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. Ez felel meg a személyek egyenlő méltóságának, amely alapján mindenkinek a véleménye azonos alapjogi védelem alatt áll [pl. 95/2008. (VII. 3.) AB határozat]. Mindebből következik, hogy a mégoly sértő, bántó, gyalázkodó kritika sem szorítható a gyűlöletkeltés törvényi tényállása alá, azaz van egy tartalmi tűrésküszöb, ameddig fel sem merülhet a gyűlöletkeltés tilalmát előíró rendelkezés megsértése.

További szempont a gyűlöletkeltés megállapításához, hogy a szélsőséges véleménynyilvánításnak az érzelmekre kell hatnia, és a racionális gondolkodás és értékelés háttérbe szorításának eredményeképpen a közlés befogadója kizárólag (de legalábbis elsődlegesen, az észérvek háttérbe szorulása mellett) ezen érzelmektől vezéreltté válhat. Sokkal súlyosabb magatartás, mint az, amely mások gondolkodását igyekszik befolyásolni. Az uszítás kifejezetten indulatokat gerjeszt, és így könnyen az erőszak érzelmi előkészítésére lehet alkalmas.

Az eljárás tárgyát képező médiatartalom általában véve tárgyilagos módon, tényszerű megállapításokat tartalmazva számolt be a térség problémáiról, a bűnelkövetések magas számáról, megszólaltatva több, a valós problémákat saját bőrükön érzékelő személyeket, köztük a roma közösség egyes tagjait, illetve képviselőjét (borsodi cigányvajda). A műsorszám erőteljes kritikát fogalmazott meg a rendvédelmi szervek (a rendőrség) felé, amennyiben azok nem képesek a bemutatott településeket a közrend fenntartására, sőt, vezetője nem is érzékeli a probléma valódi súlyát. E tekintetben a műsorszám – a legszigorúbban védett – politikai véleménynyilvánítást is tartalmazott.

A létező társadalmi problémák feltárására irányuló szándék eredményeképpen elkészült műsorszám a létező problémák körülményeinek körüljárására is kísérletet tett, vizsgálva azok okait, megszólaltatva a feldolgozott kérdésben leginkább érintetteket. A véleménynyilvánítás szabadságából adódóan valamely etnikai kisebbség és a bűnelkövetés kapcsolatáról szóló álláspont kellő körültekintés mellett, figyelmes szerkesztési móddal párosulva is korlátozás nélkül megjelenhet bármely médiatartalomban, amennyiben az nem hordoz gyűlöletkeltő tartalmat. A Médiatanács ugyanakkor meg kívánja jegyezni, hogy hasonló jellegű téma elfogult, egyoldalú ábrázolásmód révén, a valós okok feltárása hiányában, esetleg a demokratikus eszméktől idegen, érzelmeik által vezérelt megoldási módokra ösztönzéssel párosulva azonban könnyen alkalmassá válhat a gyűlölet felkeltésére (ld. pl. 802/2013. (V. 8.) számú médiatanácsi határozat).

Részben megismételve a korábbiakat, a gyűlöletkeltés az adott közösség(ek) ellen irányuló ellenszenv, utálat szélsőséges, erőteljes kifejezése, amely alkalmas arra, hogy másokban is ilyen érzelmeket keltsen, és ezáltal a közösséggel szembeni jogsértés veszélyét is előidézze, azaz rendkívül súlyos magatartás. A Médiatanács megállapította, hogy ilyen hatást a műsorszám tartalma a nézőből ésszerűen feltételezhető körülmények között nem válthatott ki.

A demokratikus nyilvánosság keretei közé sok olyan vélemény is belefér, amely sokak számára nem elfogadható, vagyis a vélemény- és sajtószabadság kiterjed a sértő, akár szélsőséges álláspontok közzétételének lehetőségére is.

Ízlés vagy egyéni sérelemérzet alapján alapjog korlátozására nincs lehetőség. A szélsőséges vagy sértő véleményekkel szembeni tolerancia a demokratikus vita hatékonyabbá tételében segédkezhetsz. A sajtószabadság korlátozásának nem lehet indoka a szélsőséges vélemények elutasítása, hanem csak más, a sajtószabadsággal szembeni védelemre is érdemes alapvető jog vagy alkotmányos érték (Alaptörvény, I. cikk (3) bekezdés) megóvásának szándéka vezethet a jogsértés megállapítására. A szólás- vagy sajtószabadság gyakorlása nem teszi megengedetté a gyűlöletkeltő vélemények közzétételét, azaz a védelem ezen álláspontokra nem terjed ki, ezek a vélemények alkotmányos módon kizárhatók a demokratikus nyilvánosságból.

A Médiatanács a fentiek alapján megállapította, hogy az összeállítás nem érte el a gyűlöletkeltésnek az alkotmányos és a hatósági gyakorlatban meghatározott szintjét. A műsorban szereplő téma, annak feldolgozásmódja, valamint a megszólaló személyek révén a szerkesztő elsősorban a nézők gondolkodására próbált hatni, amely sértő lehetett az adott közösség tagjaira nézve, ez azonban önmagában nem tekinthető a gyűlöletérzet kiváltására alkalmas médiatartalomnak.

Ennek megfelelően a Médiaszolgáltató nem sértette meg az Smtv. 17. § (1) bekezdését.

V. Az Smtv. 17. § (2) bekezdésének megsértése – a kirekesztő tartalmak közreadásának tilalma

Az Smtv. 17. § (2) bekezdése szerint: „A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség kirekesztésére.”

A Médiatanács gyakorlatában a „közösségek kirekesztése” a „gyűlöletkeltéshez képest enyhébb súlyú jogsértés. Kirekesztő tartalmat azon médiatartalom hordoz, amely egy adott közösség elszigeteltségét, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni, vagy amellett érvel. Mindez megvalósulhat úgy, hogy az adott médiatartalom a célzott réteggel kapcsolatos megtévesztő, sztereotip gondolatokat, véleményeket felerősíti, vagy ezt célozza.

Akkor minősülhet továbbá egy tartalom kirekesztőnek, ha annak kinyilvánítója arra törekszik, hogy az adott közösség tagjait valamilyen módon megakadályozza abban, hogy alkotmányos jogait érvényesíthessék, illetőleg ezt számukra megnehezítse, úgy, hogy a közzétett vélemény nem minősül gyűlöletkeltésre alkalmasnak. Az ilyen szándék végső soron az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való joga érvényesülését, érvényesíthetőségét ássa alá.

Az emberi méltóságot sértő tartalmak képesek megvalósítani a kirekesztés tényállását, és fordítva, azonban az Smtv. 14. § (1) bekezdésben és 17. § (2) bekezdésben meghatározott tényállások külön-külön is megvalósulhatnak. Elképzelhető olyan tartalom, amely egy közösség társadalomban való elszigetelését olyan módon propagálja, amely nem jár egyenlő méltóságuk megkérdőjelezésével (ezáltal a közönség joga a méltóság értékét tiszteletben tartó tartalmakhoz nem sérül), illetve érhet egy közösséget olyan sérelem, amely a méltóság értékét vonja kétségbe, de anélkül, hogy az kirekesztésnek minősülne.

A Médiatanács megállapította, hogy az eljárás tárgyát képező médiatartalom alkalmas volt arra, hogy az érintett társadalmi csoporttal kapcsolatos megtévesztő, sztereotip gondolatokat, véleményeket felerősítse, illetve ezt célozta.

Az összeállítás nem bűncselekményeket elkövető emberekkel vagy romákkal foglalkozott, hanem a kettőt összekapcsolva azt sugallta, hogy az északkeleti országrész egyes falvait, városait különösen érintő betöréses lopások, rablások elkövetői cigányok, akik munka helyett veszik el a másét.

A riportfilm, a Borsod megyei bűnözés helyzetét tárgyalva, a térségben előforduló bűnelkövetést egyértelműen a cigány kisebbséghez kapcsolta; nagy mértékben romakérdésként mutatta be a bűnözést. Erre a koncepcióra utalt a felvezető, mely a túrhetetlen állapotokat szemléltető, erősen hangulatkeltő és dramatizáló fogalmak („*Betörés, rablás, uzsora, gyilkosság. Napi rutin Észak-Magyarországon. Az idősök lassan már nappal sem merészkednek az utcára.*”) közé beszúrta „*a cigányvajda radikális lett*” fordulatot, utalva arra, hogy a bemutatni kívánt társadalmi probléma összefügg a cigánysággal.

A riportfilm első egyharmada, idősebb helybeliek megszólaltatásával és egy bűncselekmény ismertetésével a bevezetőben elmondott „mindennapi rettegést” szemléltette, majd átmenet nélkül egy cigánytelepen folytatódott a forgatás, ami ugyancsak a romák és a bűnözés kapcsolatára utalt. Az összeállítás egyes deviáns magatartásformákat, mint a bűnözés és munkakerülés, kizárólag a cigány lakossággal hozott összefüggésbe. A többségi társadalomban mélyen gyökerező cigányellenes előítéleteket roma riportalanysok által elmondottak erősítették meg.

Fontos kiemelni, hogy nem önmagában a műsor témája, illetve egyes kiragadott állítások, hanem annak szerkesztésmódja, a műsorszám egészének hangulata, atmoszférája (képi világ, zenei aláfestés, vágási technika, riporteri összekötő szövegek stb.), az általa közvetített üzenet adott alapot arra, hogy a társadalom többségében a roma kisebbséggel szemben meglévő előítéleteket felerősítse. A műsor egészét tekintve az is megállapítható, hogy az a rendvédelmi szervekkel (pontosabban a rendőrséggel) szemben is erőteljes kritikai véleményt fogalmazott meg. Az érintett településeken elkövetett bűncselekmények körülményeinek ismertetését követően a roma kisebbség megszólaltatott tagjai is elismerték, hogy közülük sokan folytatnak

bűnöző életformát. Ugyan a műsorszám több olyan, vélhetően roma származású riportalanyt is felvonultatott, aki saját életformájával az előbbi állítást ellenpontosította, igazolva, hogy nem minden egyes roma lakosra kiterjedő problémáról van szó, a műsorszám egésze mégis alkalmas volt a néző általi általánosító következtetések levonására.

A film első roma szereplője, egy fiatal férfi a riporter kérdésre beismerte, hogy közülük sokan elmennek lopni, rabolni, majd hozzátette, hogy neki is volt már ilyen „dolga”, mert sokszor már *„nincs mit tenni”*. Elmondta, hogy a súlyosabb bűncselekményeket (rablógyilkosság) elítéli, de szavaiból kiderült az is, hogy a kisebb lopásokat nem: *„Dolgozzon meg azé' a pénzé', nem úgy, hogy rendesen, hanem csináljon olyat, hogy elmegy inkább máshova, tudod, hogy mondom, vas vagy fa, vagy ilyen maszek pénz.”*

A Médiaszolgáltató nyilatkozatával ellentétben a „kiemelkedő és követendő példaként” megjelenített roma férfi bemutatása nem árnyalta kellőképpen a műsorkészítők által sugallt cigányságképet. A „Tudós”-nak csúfolt férfi éppen a cigánysággal kapcsolatos sztereotípiákat erősítette, amikor elmondta, hogy a helyiek azért haragszanak rá, mert eljár dolgozni, és panaszkodott, hogy őt is többször meglópták. Arra a kérdésre, hogy a többiek miért mennek el lopni, azt válaszolta, hogy *„gyors pénzt akarnak szerezni”,* illetve *„az van belenevelve, hát jobb, elveszem a másét”*.

A műsorszámában szereplő, fent említett férfi szavaihoz a riporter fűzte hozzá, hogy *„Sajnos kevesen gondolkodnak így a cigányok közt. Ezt már a megyei vajda mondja.”* Azaz, kétségtelenül szerepelt az összeállításban az a megállapítás is, miszerint vannak szorgalmas, nem bűnözésből élő cigányok is, de a műsorszám egészének üzenete mégis azt sugallta, hogy a roma közösség túlnyomó többsége nem ilyen. Ezen tartalmak a műsor egész felépítését, szerkesztési módját figyelembe véve könnyen arra az eredményre vezettek, hogy a roma közösséget – de legalábbis annak túlnyomó részét – a bűncselekményekért felelős, homogén csoportként kezelje a néző, illetve a közvélemény. Ez utóbbi lehetséges hatást erősítheti az a tény is, hogy a pozitív mintaként szolgáló megszólalók (megszólalások) minden esetben a cigányság egészéről alkottak negatív véleményt,

A Médiaszolgáltató szerint az összeállítás vitás közéleti kérdést dolgozott fel úgy, hogy magát a társadalmi problémát, annak okait igyekezett körüljárni, lehetséges megoldásokat keresve.

A Médiatanács ezzel szemben megállapította, hogy a műsorszám a bemutatott probléma okait (a társadalmi integráció nehézségei, szegénység, iskolázatlanság, képzetlenség, iskolai és lakóhelyi szegregáció, munkaerőpiaci nehézségek) nem említette.

A fentiek alapján a Médiatanács megállapította, hogy a műsorszám – nem az egyes, elhangzott mondatok, bemutatott képek, kiragadható állítások vagy vélemények miatt, hanem annak szerkesztési módjára, az általa közvetített üzenetre tekintettel – alkalmas volt arra, hogy a kisebbség tagjaival szembeni előítéletek kialakulását eredményezze, illetve a társadalomban már létező sztereotípiákat tovább erősítse, ezáltal a Médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 17. § (2) bekezdését.

A Médiatanács a jogkövetkezmény kiválasztása során az alábbiakat vette figyelembe:

A Médiatanács a Médiaszolgáltatóval szemben jelen határozat meghozataláig nem állapította meg az Smtv. 17. § (2) bekezdésének megsértését.

Az Mttv. 186. § (1) bekezdésében szabályozott felhívás jogkövetkezmény abban az esetben alkalmazható, ha a jogsértés csekély súlyú és ismételtség nem állapítható meg.

Az Mttv. 187. § (4) bekezdése értelmében:

„[...] ismételtségnek tekintendő, ha a jogsértő a jogerős hatósági határozatban megállapított jogsértő magatartást ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon

tárgykörben, háromszázhatvanöt napon belül legalább kétszer valósítja meg, ide nem értve a csekély súlyú törvénysértéseket”.

A kirekesztő megnyilatkozások alkalmasak arra, hogy a társadalmi rend és béke fenntartásában zavart okozzanak. E szempont mérlegelését követően az Smtv. 17. § (2) bekezdése által tilalmazott sértő tartalom közzétételét a Médiatanács súlyos jogsértésnek tekintette. A jogsértés súlya így kizárja az Mttv. 186. § (1) bekezdése szerinti felhívás jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét.

Az Mttv. 187. § (2) bekezdése alapján a Hatóság mind a szankció megválasztása, mind a mértékének megállapítása tekintetében mérlegelési jogkörrel rendelkezik:

„187. § (2) A Médiatanács és a Hivatal a jogkövetkezményt – a jogsértés jellegétől függően – a jogsértés súlyára, a jogsértés ismételtségére, folyamatosságára, időtartamára, a jogsértéssel elért vagyoni előnyre, valamint a jogsértéssel okozott érdeksérelemre, az érdeksérelemet szenvedett és veszélyeztetett személyek számára, illetve a jogsértéssel okozott kárra, személyiségi jogsérelemre és a jogsértés piacra gyakorolt hatására, továbbá az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontokra tekintettel állapítja meg.

(3) A Médiatanács és a Hivatal – a (7) bekezdés figyelembevételével – a következő jogkövetkezmények alkalmazására jogosult:

b) bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben az alábbi összeghatárok szerint:

ba) JBE médiaszolgáltató és a médiapiaci koncentráció korlátozására vonatkozó szabály által érintett médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege kétszázmillió forintig,

bb) a ba) pont alá nem tartozó médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege ötvenmillió forintig terjedhet.”

Az érdeksérelem szenvedettek száma a jelenlegi esetben nem állapítható meg pontosan. Mivel a rendelkezés elsődleges célja a demokratikus nyilvánosság védelme – az érdeksérelem potenciálisan kiterjed mindenkire, aki a demokratikus nyilvánosságban részt vesz, azt figyelemmel kíséri, illetve ténylegesen kiterjed közülük azokra, akik a vizsgált médiatartalmat látták vagy azzal akár közvetve találkoztak a nyilvánosság különböző fórumain.

Az Mttv. 187. § (2) bekezdése szerinti mérlegelési szempontok közül a jogsértéssel elért vagyoni előny, a jogsértéssel okozott vagyoni kár, a jogsértés piacra gyakorolt hatása a jogsértés jellegére figyelemmel, valamint a jogsértés ismételtsége – az Mttv. 187. § (4) bekezdés szerinti definícióra tekintettel – nem értékelhető. A Médiatanács az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontot a tényállás tisztázása során nem tárt fel.

A jelen esetben kiszabható legmagasabb bírságösszeg ötvenmillió forint.

A Médiatanács, figyelemmel a közösségekkel szembeni kirekesztés tilalmát sértő médiatartalmakkal szemben alkalmazott szankciókiszabási gyakorlatára, az Mttv. 187. § (3) bekezdés bb) alpontja alapján a maximum bírságösszeg 0,2%-ának megfelelő összegű bírság, azaz 100 000 Ft megfizetésére kötelezte a Médiaszolgáltatót.

A bírság összegének meghatározásakor a Médiatanács tekintettel volt arra, hogy egy esetleges újabb jogsértés esetén alkalmazandó szankció meghatározásánál érvényesülhessen a fokozatosság elve, azaz az ismétléssel járó növekvő progresszivitás és a szankcionálás kiszámíthatósága, előreláthatósága.

A Médiatanács továbbá a fentiek szerint megállapította, hogy a vizsgált műsorrész közzétételével a Médiaszolgáltató nem sértette meg az Smtv. 14. § (1), illetve 17. § (1) bekezdését.

Az eljárás során a Ket. 153. §-a szerinti eljárási költség nem merült fel.

A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ket. 72. § (1) bekezdés da) pontján, valamint az Mttv. 163. § (1) és (3) bekezdésén, illetve a 164. §-on alapul. A tárgyalás tartására vonatkozó tájékoztatás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 338. § (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2014. július 30.

A Médiatanács nevében:

dr. Karas Monika
elnök

dr. Vass Ágnes
hitelesítő tag